

Зараз в Україні склалася досить суперечлива ситуація: незважаючи на позитивні фактори, комп'ютер при вивченні навчальних предметів початкової школи, на жаль, використовується рідко, безсистемно і переважно з метою контролю знань чи організаційної роботи вчителя, не торкаючи, як правило, інших сфер навчання. Основними причинами цього можна вважати недостатній рівень фінансування загальноосвітньої школи, недолік на ринку педагогічних програмних засобів, що відповідають дидактичним вимогам, відсутність методичних розробок по використанню комп'ютера в цілому (і конкретних програм навчального призначення, зокрема), невисокий рівень інформаційної культури більшості вчителів початкової школи.

Серед безлічі проблем застосування інформаційно-комунікаційних технологій, варто особливо виділити проблему впливу роботи з комп'ютером на здоров'я дитини. Її значимість і актуальність визначаються стрімкістю і глибиною проникнення інформаційних технологій в усі сфери життя і діяльності сучасного суспільства.

Охорона здоров'я дитини-користувача персонального комп'ютера – проблема багатогранна, котра може бути вирішена на основі збалансованого комплексного підходу, що враховує цілий ряд факторів: педагогічних, медичних, правових, технічних, організаційних. Однак, незважаючи на те що цим питанням займаються багато фахівців, їхня робота дотепер ще малоефективна. Причина цього бачиться в тім, що проблеми здоров'я людини в контексті комп'ютеризації вирішуються на основі принципів і підходів, що мають стосовно охорони здоров'я приватний або зовнішній характер. Повною мірою це належить і до педагогічних розв'язань даного питання, потенціал яких ще далеко не вичерпаний.

Висновки. Педагогічно обгрунтоване використання інформаційно-комунікаційних технологій для розвитку творчості може перевести на новий рівень навчальний процес у початковій школі. Комп'ютер потрібно використовувати тільки тоді, коли він вносить щось нове у вирішенні навчальних завдань.

Література

1. Ірина Стеценко. Для чого дитині комп'ютер. //Інформатика. – 2003. – № 21-24. – С.15-17.
2. Жук Ю.О. Вплив ІКТ на формування особистості школярів. //Інформатика. – 2003. – № 9. – С.3-.

*Ірина Овсянникова
наук. керівник – доц. М.М. Юрків*

ОСНОВНІ ПОМИЛКИ З ТЕХНІКИ ВИРАЗНОГО МОВЛЕННЯ ПІД ЧАС ЧИТАННЯ

Від самого народження людину оточує мова. Вона задовольняє потреби повсякденного спілкування, функціонуючи в усіх сферах суспільного життя. Багато людей не замислюються над самим процесом мовлення, що часто спотворює не лише їх мову, а й ті твори, які вони читають. Адже високому результату словесної дії мають передувати добрі знання техніки мовлення та відповідно підготовлений, розвинений мовленнєвий механізм. Удосконалення мовної майстерності сприйняття кращого засвоєння інформації, також надає усній мові мелодійності, краси. Потрібно навчитися причаровувати мовою слухачів, дати змогу зрозуміти їм найголовніше – те, що за заслуговує на увагу.

Недосвідчений читач помиляється, вважаючи, що не потрібно працювати над голосом, а можна пустити цей процес на самотік. Насправді, сам собою голос може розвиватися лише до певної міри і, якщо не працювати над його постановкою, то можна спостерігати хиби в техніці мовлення. Основні помилки трапляються при порушенні правил орфоєпії, неправильній дикції, недоліках тембру, неправильному диханні, неправильному керуванні голосом. А як зазначав К. Станіславський: "погана мова створює непорозуміння одне за одним . Їх набирається стільки, що вони затуманюють зміст" [5, 22].

Отже, над майстерністю мовлення необхідно працювати. Потрібно володіти не лише знаннями теорії і методики, навичками та уміннями виразного читання, а й знати можливі помилки з техніки мовлення для їх виявлення та викорінення. У своїх працях цю проблему частково розглядали Б. Буяльський [2], С. Дорошенко [3], Н. Бабич [1], Г.Олійник [4] та інші мовознавці.

Наведемо приклади основних помилок з техніки виразного читання, які трапляються і потребують виправлення. Насамперед вони виникають при неправильному диханні, що є основою звукотворення. Від економного і рівномірного використання повітря залежить правильність дихання, а отже, краса мовлення. Неправильне, невміле керування мовним

апаратом призводить до таких помилок:

Часте набирання повітря під час читання створює нічим не виправдані паузи, порушує ритм мовлення, спричинює уривчастість.

Дихання з широкими інтервалами призводить до монотонного мовлення, позбавляючи читця можливістю робити необхідні за змістом паузи.

Шумний вдих і видих привертає увагу слухачів і спотворює якість звуку.

Надмірне підсилення голосу призводить до розладу всього мовленнєвого апарату.

Отже, потрібно навчитися керувати диханням так, щоб воно під час читання не заважало читцю і не відвертало уваги слухачів.

Важливим для виразного читання є й голос, який виникає внаслідок проходження струменя видихуваного повітря через дихальні шляхи гортані, де внаслідок змикання і розмикання голосових зв'язок він утворює звук.

Ось основні помилки, які виникають при неправильному керуванні голосом:

Напружена зміна темпу, сили звучання призводить до втрати переконливості, органічності сприйняття прочитаного слухачем.

Лише тихе або голосне читання справляє враження одноманіття.

Частини тексту, в якій треба читати голосніше, викрикують, забуваючи про повнозвучність голосу, невимушеність.

Не скоординована робота органів дихання і резонаторних порожнин призводить до втрати краси і сили голосу.

Окрему увагу треба приділити хибам специфічного забарвлення голосу – тембру. Вади, які виникають, – це хрипота, придих, різкість, гортанність. Вони спотворюють виразне читання. Подаємо основні помилки, які спричиняють їх виникнення:

Унаслідок недостатньої вібрації голосових зв'язок виникає хрипота.

Коли приплив повітря в ніс більш вільний, чим його вихід через ніздрі (останнє відбувається, якщо м'яке піднебіння, розміщене в задньому положенні стосовно переднього і при підніманні закриває носові шляхи, а потім опускається, і завдяки цьому пропускає значну частину повітряного потоку в ніс), то виникає так зване "закрите" звучання – гугнявість. У деяких випадках необхідне лікування, в інших – тренувальні вправи і самоконтроль.

Не використовуючи певної частинки видихуваного повітря на голосотворення, воно коли виходить створює зайві шуми – придих.

Дуже тісно зімкнуті голосові зв'язки чи глотка, яка знаходиться в здавленому стані. Це призводить до різкого, поверхового дихання, а також до загальної висоти тону, що спричинює різкий чи пронизливий слух.

"Проковтування" звуків, тобто локалізація його у глибині порожнини рота, і безжиттєвість звучання виникає так звану гортанність.

Тембр відіграє важливу роль не тільки як загальна окраса звуку, але і як можливість голосом варіювати залежно від почуттів і думок, які висловлюються.

Важливим компонентом культури усного мовлення є дикція – чітка правильна вимова кожного мовного звука. Хиби вимови бувають різного характеру і виникають вони внаслідок певних органічних (природжених) і неорганічних (неприроджених) вад у побудові мовного апарату. Окремі з них можуть бути усунені лише завдяки медичному втручанню, або через виправлення артикуляційною гімнастикою.

Наведемо ті помилки, які спричинюють до порушення дикції :

Неправильно завчені раніше рухи органів артикуляції.

Ковтання в словах останніх складів, інтонаційне згасання останніх слів у реченнях.

У зв'язку з діалектними відступами від норми літературної вимови трапляються ускладнення з артикуляцією звуків [і], [о], [и]. Наприклад, вимовляють бик замість бік, він замість він і т.д.

Неправильне вимовлення в українській мові звука [и], уподібнення його звучання російському [ы]. В українській мові він голосний переднього ряду, високого (але обмеженого) піднесення, а в російській мові звук [ы]- голосний середнього ряду, високого піднесення, тому він звучить більш напружено.

5.Неправильна артикуляція приголосних, яка призводить до шепелявості, суюкання, гаркавості.

Ще більше значення, ніж дикція, для техніки мовлення має орфоепія – система загальноприйнятих правил, що визначають єдино правильну літературну вимову. До

орфоепічних норм також зараховують норми вимови звуків у певних позиціях: голосні – в ненаголошеному чи наголошеному складі, приголосні – у кінці слова чи складу, у сусідстві один з одним. Багатьом властиве серйозне порушення орфоепічних норм, як-от:

Під впливом діалектичного оточення вимовляють *мать(мабуть), мона(можна), зара(зараз)* і т.д.

Вимовляють слова так як і пишуть, зокрема сполучення *-ться, -жся, -шся, -чся(сміється)* замість *сміє[ц'а]*, *-здн, -стн* та ін. (поїздці замість пої[з'ц'і]).

М'якістю вимовлення шиплячих (*щьо, чьасто* замість *що і часто*).

Вимова ненаголошеного [o] як звука [y], а не наближено до у [o^y] у словах, в яких цей звук стоїть перед складом з ненаголошеним [y] ([г у л у б к а], [з у з у л' а] замість [г о^y л у б к а], [з о^y з у л' а]).

М'яке вимовлення звуку [p] у кінці слова чи складу ([ц а p'], [с е к р е т а p'] замість [ц а p], [с е к р е т а p]).

Неправильне наголошування слів (*одинадцять, заняття, навчання* тощо замість *одинадцять, заняття, навчання*).

Отже, мистецтво виразного читання вимагає від виконавця вміння досконало володіти мовним апаратом, слідкувати за правильністю і частотою вимови, свідомо ставитися до своєї мови. Адже мовленню кожної людини властива "своя" мелодія голосу, відповідна тональність, звукове забарвлення. Проте потрібно покладатися не лише на природні дані голосу, а й працювати над його вдосконаленням, над постановкою голосу, викорінюючи наявні помилки.

Література

1. Бабич Н.Д. Практична стилістика і культура української мови. – Львів: Світ, 2003.
2. Буяльський Б.А. Поезія усного слова: Азбука виразного читання, – К., 1990.
3. Дорошенко С.І. Основи культури і техніки мовлення. – Х., 2002.
4. Олійник Г.А. Виразне читання: Основи теорії. – К., 1995.
5. Станіславський К.С. Робота актора над собою. – К.: Мистецтво, 195с., – С. 22.

*Уляна Пачашиїнська
наук. керівник – доц. О.П. Корчевська*

НЕСТАНДАРТНІ ЗАВДАННЯ ЯК ЗАСІБ СТИМУЛЮВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Формування в учнів навичок самостійної пізнавальної діяльності і невіддільного від них стійкого інтересу до навчання є одним з найважливіших завдань сучасної національної школи. Інтерес у навчанні є своєрідним епіцентром активізації навчання, розвитку пізнавальної самостійності школярів, формування в них позитивного ставлення до процесу й результатів своєї праці. У навчальному процесі пізнавальний інтерес проникає у всі його функції (освітню, розвивальну, виховну), створює сприятливий клімат учіння і підвищує його ефективність.

Проблема розвитку пізнавальних інтересів завжди цікавила вітчизняних психологів і педагогів. Її присвячували свої праці А.М.Алексюк, Н.М.Бібік, В.К.Буряк, С.У.Гончаренко, Л.А.Гордон, О.І.Киричук, Л.В.Кондрашова, Б.І.Коротяєв, Г.С.Костюк, В.І.Лозова, В.Ф.Паламарчук, О.Я.Савченко, С.В.Скрипченко, В.О.Сухомлинський та ін.

Дослідження в галузі педагогіки і методики початкового навчання в останні роки спрямовувалися на максимальну активізацію пізнавальної діяльності дітей у процесі навчання, на розвиток у них самостійності і творчості. Вивчалися засоби формування в учнів пізнавальних потреб, прийоми активізації процесу засвоєння нових знань, розвитку творчої уяви, особливого значення надавалось впровадженню в навчальний процес системи пізнавальних завдань, побудованої з урахуванням прийомів розумової діяльності, цілеспрямованому формуванню пошукових умінь (М.В.Богданович, М.С.Вашуленко, Н.С.Коваль, О.Я.Савченко, Н.Ф.Скрипченко та ін.).

Таким чином, проблема виховання пізнавальних інтересів молодших школярів у процесі навчання не нова, багато аспектів її вивчено. Однак через багатоплановість і різноаспектність ця проблема не підпадає під просте й однозначне вирішення. **Мета статті** – визначити умови ефективного стимулювання пізнавальних інтересів молодших школярів при розв'язуванні нестандартних завдань.

У психолого-педагогічній літературі вживаються різні назви завдань розвивального характеру: "пізнавальні завдання" (В.О.Онишук, О.Я.Савченко), "пізнавальні задачі" (Г.О.Балл,